

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-2

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52

Volume 52

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkey, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce

Adresa redakce

Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

vodní vstup do obilnice měřil asi 0,6 m, maximální průměr jámy dosahoval 2 m a hloubka zjištěná sondáží či-níla až 3 m. Na stěně obilnice se dochovaly výrazné stopy po pracovních nástrojích užitých při jejím hloubení. Existenci i zánik obilnice můžeme klást někam do 14.–15. století, kdy byla zřejmě druhotně využita jako odpadní jáma.

Většina objektů na parcele náleží pozdnímu středověku, některé jámy a nálezy v kulturních vrstvách lze datovat již do pravěku a do raného středověku (srov. kapitola Eneolit, Doba bronzová).

František Kostrouch

Resumé

Čejkovice (Bez. Hodonín), Masarykova Str., Templářská Str. Frühmittelalter – Neuzeit. Grab, Siedlung, Dorf, Bauernhof, Friedhof. Rettungsgrabung.

Čejkovice (Bez. Hodonín), Templářská Str., Parz. Nr. 5237. Frühmittelalter – Neuzeit. Siedlung, Dorf, Bauernhof. Rettungsgrabung.

ČERNÁ HORA (OKR. BLANSKO)

„Selkov“. Středověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Během záchraného výzkumu byla na polykulturní lokalitě „Selkov“, na katastru městyse Černá Hora (viz kap. Neolit), zjištěna také středověká sídlištní aktivita. Několik keramických střepů, které byly nalezeny jako intruze v neolitickém objektu, lze dát do souvislosti se zaniklou středověkou usedlostí Sedlkov (Selkov), která se ve zkoumaném prostoru nacházela.

Marek Lečbých

Resumé

Černá Hora (Boskovice dist.), "Selkov". Several medieval pottery sherds were found during a continuing rescue excavation in Černá Hora.

DĚTKOVICE (OKR. PROSTĚJOV)

„Za zahradama“. Mladší doba hradištní. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

V měsíci září 2009 bylo v poloze „Za zahradama“, k. ú. Dětkovice, okr. Prostějov (ZM ČR, 1:10 000, list 24-24-17, širší okolí bodu o souřadnicích 163 mm od Z a 185 mm od J sekční čáry), budováno prodloužení kanalizace a vodovodního řádu pro plánovanou výstavbu rodinných domků – v otevřeném liniovém výkopu nebyly patrné žádné archeologické objekty či situace. Při podrobnější obhlídce místa byly však zjištěny též provedené terénní úpravy zářezu silnice III. třídy č. 37762, které narušily dnešní západní okraj známého řadového kostrového pohřebiště z mladší doby hradištní (poprvé patrně Červinka 1900, 81; souborně k lokalitě Fojtík 2008, 63–64, obr. 27 vpravo nebo Fojtík, Šmíd 2008, 65–68, Tab. 52, 83:1). Při takto vzniklé hraně byla následně skryta plocha o rozměrech asi 34×7 m, kde bylo zachyceno celkem 27 kostrových hrobů či jejich zbytků (Fojtík 2010a). Poskytly vedle velmi dobře zachovaného antropologického materiálu též řadu předmětů hmotné kultury, a to od běžně

Obr. 48. Dětkovice. Stříbrná mince Spytihněva z hrobu č. 15/2009.

Abb. 48. Dětkovice. Silberne Münze des böhmischen Fürsten Spytihněv II. aus dem Grab Nr. 15/2009.

se vyskytujících (stříbrem plátované esovité záušnice, železné nože, zbytky skleněných náhrdelníků) až po méně obvyklé (dutý měděný korál s aplikací z tenkého zlatého drátku či korály z řezaného křišťálu). Cennou oporou pro datování odkryté části venkovské mladohradištní nekropole jsou však především mince. Ve dvou případech jde o stříbrné denárové ražby uherského krále Štěpána I. (997–1038), v dalším pak o českou ražbu Spytihněva II. (1055–1061) náležející polovině 11. století. Zcela zvláštní zmínky si pak zaslouží jeden z bronzových prstenů, na jehož vnitřní straně se dochovaly stopy lidské kůže v podobě negativů epidermálních lišt prstu uchovaných v korozivní vrstvě artefaktu (k problematice cf. Peška, Králík, Selucká 2006).

Další práce, realizované na lokalitě v měsících dubnu až červenci 2010, souvisely s plánovanou přeložkou dálkového optického kabelu, který probíhá západním a jižním okrajem této polohy. Skrytá plocha, přímo navazující na odkryv z podzimu roku 2009, poskytla 60 kostrových hrobů (H 28/2010 až H 97/2010), 6 sídlištních objektů (K 500/2010 až K 505/2010) a též dvě kúlové jamky (Kj. 1/2010 a Kj. 2/2010), které naznačují možné ohrazení pohřebiště (Fojtík 2010b). Nad rámec běžných nálezů z kontextu nekropolí tohoto období je třeba vyzdvihnout především soubor řezaných a vrtaných polodrahokamů – křišťálu, jantaru, ametystu či karneolu – kamenů, jež se dodnes objevují v tradičním lidovém léčitelství jako tzv. „měsíční kameny“. Tři hroby byly vybaveny vědrem, doloženým zbytky jeho železného okutí, umístěným v nohách zemřelých. Ve všech případech jsou totiž spolehlivě datovány mincemi, a to ve dvou denáry moravského údělného knížete Oty I. Sličného (1061–1087) a ve třetím pak uherskou mincí Štěpána I. (997–1038). Cenným způsobem tak dokládají přežívání této „pohanské praxe“ až ke konci 11. století. Významná je i ucelená kolekce stříbrných ražeb Arpádovců 11. století, jež výrazně doplňuje pramennou základnu numismatiky uherského denárového období. Důležitý objev představuje denár uherského krále Samuela Aby (1041–1044), který se

Obr. 49. Dětkovice. Ukázka hrobů zkoumaných v roce 2010 v souvislosti s kladením optického kabelu.

Abb. 49. *Dětkovice. Beispiele der Gräber, die im Jahre 2010 im Zusammenhang mit dem Bau des optischen Kabels untersucht wurden.*

ve funkci obolu mrtvých vyskytl na Moravě dosud jen ojedinelé. Bezpečně jej registrujeme pouze na pohřebišti v Divákách, okr. Břeclav, a ve Vícemilicích, okr. Vyškov, a to vždy po jednom exempláři (Videman, Paukert 2009, 437, 473).

V měsíci říjnu a počátkem listopadu 2010 zde pak proběhl předstihový výzkum zaměřený na jednu z parcel určených k brzké výstavbě rodinného domu (Fojtík 2010c). Na skryté ploše byl zachycen severozápadní okraj rozsáhlejšího dětkovického pohřebiště Slovanů mladší doby hradištní, který poskytl celkem 26 kostrových hrobů (hroby č. 89/2010, 98/2010 až 122/2010) a dvě blíže nedatované sídlištní jámy (objekty č. 506/2010 a 507/2010). Prozkoumané hroby zřejmě zčásti náležejí k nejmladší fázi užívání raně středověkého hřbitova a jsou tedy vypraveny jen velmi prostě. Některé hrobové jámy vykazují výraznější odchylky od jinde velmi striktně dodržené orientace a jiné jsou jen nevýrazně zahloubené do sprašového podloží. Setkáváme se zde dokonce se skeletem dospělého jedince ležícím pouze na rozhraní podomnicí a spraše. V poněkud skromnější výbavě zemřelých registrujeme bronzové i stříbrné/stříbrem plátované esovité záušnice, železný nožík, železné kování věderka a dvě stříbrné mince uherské provenience. Dosud bylo na lokalitě odkryto a zdokumentováno již 124 kostrových hrobů – jedná se tedy o dosud největší prozkoumanou venkovskou nekropoli konce 10. a průběhu 11. století v geografickém regionu střední Moravy.

Pavel Fojtík

Literatura

- Červinka, I. L. 1900:** *Archaeologický výzkum na Prostějovsku. Věstník musejní a průmyslové jednoty v Prostějově za rok 1899*, roč. 1, 10–82 + 8 tab., Prostějov.
- Fojtík, P. 2008:** *Slovanské osídlení Prostějovska ve světle hrobů a pohřebiště. Archeologické památky střední Moravy* 16. Olomouc.

Fojtík, P. 2010a: *NZ Dětkovice 2009, Za zahradama*, „terénní úpravy zářezu silnice III. třídy č. 37762, k. ú. Dětkovice, okr. Prostějov“. Ústav archeologické památkové péče Brno, č. akce 148/09.

Fojtík, P. 2010b: *NZ Dětkovice 2010, Za zahradama*, „přeložka optického kabelu na parc. č. 1106, k. ú. Dětkovice, okr. Prostějov“. Ústav archeologické památkové péče Brno, č. akce 59/10.

Fojtík, P. 2010c: *NZ Dětkovice 2010, Za zahradama*, „předstihový výzkum na ploše určené k výstavbě RD, parc. č. 1106, k. ú. Dětkovice, okr. Prostějov“. Ústav archeologické památkové péče Brno, č. akce 212/10.

Fojtík, P., Šmíd, M. 2008: *Slovanské hroby a pohřebiště na Prostějovsku. Pravěk – Supplementum* 18. Brno.

Peška, J., Králík, M., Selucká, A. 2006: *Rezidua a otisky organických látek v korozních produktech mědi a jejich slitin. Pilotní studie. Industrie starší doby bronzové. Památky archeologické* 97, 5–46, Praha.

Videman, J., Paukert, J. 2009: *Moravské denáry 11.–12. století*. Kroměříž.

Resumé

Dětkovice (Bez. Prostějov). Flur „Za zahradama“. Jüngere Burgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

DIVÁKY (OKR. BŘECLAV)

„Padělky za humny“. Střední, mladší doba hradištní. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum na středohradištním a mladohradištním pohřebišti pokračoval v červenci 2010 jedenáctou sezonou. Bylo postupováno systémem sond s cílem vymezit pohřebiště na Z straně. Sondy o šířce 0,5 m byly hloubeny v odstupe 1,5 m ve směru S–J. V sondách byly rozpoznávány hrobové jámy. Bylo prozkoumáno 13 hrobů ze střední doby hradištní a jeden hrob ze starší doby bronzové (věteřovská kultura). Ve středohradištních hrobech